

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อสารมวลชนที่แพร่หลายสู่ผู้อ่านจำนวนมาก เพราะเป็นสื่อที่มีราคาถูกสามารถซื้อได้ง่าย ดังนั้น จึงมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข่าวสารอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ทั้งยังเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ทำหน้าที่แจ้งสาร ให้ข้อแนะนำ สร้างความบันเทิง และเป็นสื่อโฆษณา นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ยังเป็นสื่อสะท้อนให้เห็นทัศนะ คีลธรรม จรรยา และมาตรฐานการครองชีพของประชาชนในสังคมอีกด้วย (สรโน รอดนิത്യ, 2538 : 1) เมื่อหนังสือพิมพ์ได้รับความนิยมและมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของประชาชน การทำหนังสือพิมพ์จึงกลายเป็นอุตสาหกรรมประเภทหนึ่งที่มีการแข่งขันสูง

ข่าว เป็นเนื้อหาหลักและเป็นหัวใจสำคัญของหนังสือพิมพ์ ผู้อ่านส่วนใหญ่ซื้อหนังสือพิมพ์เพราะต้องการทราบข่าวสาร ข้อเท็จจริง และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมขณะนั้นเป็นอันดับแรก เมื่อข่าวเป็นสินค้าสำคัญของหนังสือพิมพ์และมีผลต่อยอดขาย การแข่งขันที่จะปรับปรุงข่าวในหนังสือพิมพ์ให้มีคุณภาพและน่าสนใจด้วยวิธีการต่างๆ จึงเกิดขึ้น

การเขียนหัวข่าวหรือการพาดหัวข่าว เป็นวิธีหนึ่งซึ่งหนังสือพิมพ์ใช้ดึงดูดความสนใจ จากผู้อ่าน ทั้งนี้เพราะหัวข่าวเป็นส่วนสำคัญของข่าวที่บอกจุดเด่น หรือสาระสำคัญของข่าว และทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจติดตามข่าวนั้นต่อไป (สรโน รอดนิത്യ, 2538 : 2) หนังสือพิมพ์ปัจจุบันให้ความสำคัญแก่พาดหัวข่าวมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพาดหัวข่าวในหน้าหนึ่งซึ่งกลายเป็นตัวชูโรงหรือเครื่องล่อใจ ที่มีบทบาทสำคัญทำให้ผู้อ่านซื้อหนังสือพิมพ์ได้ วิธีการที่ใช้ในพาดหัวข่าวมีหลายวิธีด้วยกัน เช่น ใช้คำสมญานาม ใช้สำนวนที่ดัดแปลงจากสำนวนเดิม ใช้โวหาร ใช้ประโยคที่ลึประชัน และใช้เครื่องหมายอัญประกาศเดี่ยว เป็นต้น การใช้โวหารที่เร้าใจเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านเป็นวิธีหนึ่งที่เล็งเห็นกันว่าจะช่วยทำให้หนังสือพิมพ์มียอดขายสูงขึ้น

อวยพร พานิช (2528 : 50) ให้ข้อสังเกตว่า "...หนังสือพิมพ์ทั้งคุณภาพและปริมาณในปัจจุบันมุ่งสร้างภาษาในพาดหัวข่าวให้มีชีวิตชีวา เร้าใจ สร้างความตื่นเต้นให้ผู้อ่านคล้ายคลึงกันหรือในระดับเดียวกัน..." ในขณะที่ พีระ จิระโสภณ (2531 : 194-195, อ้างถึงใน ชัยนันท์ ศตสุข, 2539 : 16) กล่าวถึงหนังสือพิมพ์รายวัน ว่า การเลือกข่าวในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ต่างๆ มักจะคล้ายคลึงกัน จะต่างกัน

อย่างชัดเจนก็เฉพาะการพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยมกับคุณภาพ¹ เท่านั้น กล่าวคือ หนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณมุ่งเสนอข่าวอาชญากรรมหรือข่าวที่สนองอารมณ์ของผู้อ่านเป็นหลัก ภาษาที่ใช้ในการเสนอข่าวจึงมีความหือหวาใช้ ถ้อยคำรุนแรง คำสะแลงและคำกำกวม ส่วนหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพมักใช้ภาษาแบบแผนหรือภาษาทางการ และรายงานข่าวตรงไปตรงมา ไม่นิยมใช้ภาษาที่กำกวมหรือตีความได้หลายทาง จะเห็นว่า อวยพร พานิช และ ถิ่นนันท์ ศตสุข มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับลักษณะการพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพกับประชานิยม ส่วนการใช้พาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ประเภทกึ่งคุณภาพกึ่งประชานิยม² ยังไม่มีผู้ใดศึกษาไว้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาให้ได้ความรู้ความเข้าใจในประเด็นดังกล่าวชัดเจนขึ้น โดยเน้นศึกษาเฉพาะหัวข่าวที่มีการใช้โวหารเท่านั้น

โดยทั่วไป โวหาร เป็นกลวิธีการใช้ภาษาโดยการเลือกสรรถ้อยคำ สำนวน ความเปรียบต่างๆ อย่างมีชั้นเชิง เป็นวิธีการใช้ภาษาที่แยบยลมีนัยชวนให้คิด แทนการกล่าวอย่างตรงไปตรงมา (เปลื้อง ณ นคร, 2540 : 62) จุดมุ่งหมายของการใช้โวหารคือ เพื่อให้เกิดภาพที่แจ่มชัดลึกซึ้งขึ้นในใจของผู้อ่านหรือผู้ฟัง ที่สำคัญคือโวหารจะทำให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อ ความรู้สึกและอารมณ์ของผู้อ่านมากยิ่งขึ้นกว่าปกติ สามารถเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านอย่างได้ผล (อัญชลี นิมสอาด, 2537 : 23) โวหารจึงมักใช้สื่อสารในงานหลายประเภท เช่น วรรณคดี สุนทรพจน์ โฆษณา และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

โวหารที่ใช้ในการพาดหัวข่าว เป็นวิธีการใช้ภาษาที่มีลักษณะเฉพาะ หรือมีศิลปะพลิกแพลง เมื่อหนังสือพิมพ์กลายเป็นธุรกิจซึ่งมุ่งแสวงหากำไร และต้องแข่งขันทางการค้า หัวข่าวทุกหัวข่าวที่ปรากฏในหน้าหนึ่งจึงมุ่งความสะดุดตา สร้างความตื่นเต้น เร้าอารมณ์ เพื่อให้ขายหนังสือพิมพ์ได้มากที่สุด วิธีการต่างๆ ในการพาดหัวข่าว บางครั้งก็ผิดหลักการพาดหัวข่าวที่ดี เช่น การใช้คำสำนวนแปลกๆ หรือคำกล่าวเกินจริงจนความหมายคลุมเครือ ไม่ชัดเจน เป็นต้น การใช้ภาษาหือหวา มีลีลา เร้าใจ และพยายามใช้ถ้อยคำที่ฉีกแนวไป ด้วยการสรรหาถ้อยคำต่างๆ มาใช้โดยไม่ไตร่ตรอง อาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อน

¹ ดรุณี หิรัญรักษ์ (2529 : 4-5) สุกัญญา ติระวณิช (2530 : 30-31) พิระ จิระโสภณ (2532 : 191-192) มาลี บุญศิริพันธ์ (2537 : 623) อนันต์ธนา อังกินันท์ และเกื้อกูล คุปรัตน์ (2532 : 254-255) ได้แบ่งประเภทของหนังสือพิมพ์ไว้ 2 ประเภท ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยมหรือประเภทปริมาณ จะเน้นด้านดึงดูดใจและเร้าอารมณ์ผู้อ่านให้มากที่สุด มีจำนวนจำหน่ายค่อนข้างสูงเพราะข่าวมีลักษณะเนื้อหาสาระให้เกิดความพอใจแก่ผู้อ่าน เหมาะสำหรับผู้่านทุกระดับ

2. หนังสือพิมพ์คุณภาพ จะมีผู้อ่านค่อนข้างจำกัดและน้อยกว่าหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม ทั้งนี้เพราะเป็นข่าวที่มีเนื้อหาหนัก ต้องใช้ความคิดความเข้าใจมากพอสมควร

² บุญเลิศ สุกคิลภ (2527 : 83) ได้จำแนกประเภทของหนังสือพิมพ์ไว้ 3 ประเภท โดยเพิ่มเติมประเภทกึ่งคุณภาพและกึ่งประชานิยม ซึ่งมีเนื้อหาข่าวแบบผสมผสานระหว่างหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ และประเภทประชานิยมเข้ามา

ถ้อยคำที่ฉีกแนวไป ด้วยการสรรหาถ้อยคำต่างๆ มาใช้โดยไม่ไตร่ตรอง อาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อน จากความเป็นจริง จนบางครั้งก็ก่อให้เกิดผลเสียต่อการสื่อสาร กล่าวคือ มีผลกระทบต่อความเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อ่านในทางลบมากเกินไป (ชวลิต ปัญญาลักษณ์, 2528 : 69)

ในฐานะที่หนังสือพิมพ์มีบทบาทและอิทธิพลอย่างมากต่อคนในสังคม หนังสือพิมพ์จึงควรให้ความสำคัญแก่การใช้ภาษาเพื่อเสนอข่าวสารข้อเท็จจริงแก่สังคม ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ก็น่าจะมีส่วนร่วมในการสะท้อนความคิดเห็นเรื่องการใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ส่งสารทราบถึงผลและปฏิกิริยาได้กลับจากผู้รับสาร การใช้โวหารในหนังสือพิมพ์รายวันเป็นประเด็นที่น่าสนใจ ดังมีผู้ศึกษาการใช้โวหารในหนังสือพิมพ์รายวันไว้บ้างแล้ว เช่น โวหารในการเสนอข่าวบันเทิง ในงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาลักษณะภาษาของข่าวบันเทิงในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ปี พ.ศ. 2531” (ศศิธร หัตถ์นิยนา, 2535) โวหารในหัวข่าวหนังสือพิมพ์ประเภทประชาชนิยมและประเภทคุณภาพในภาพรวม ในงานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ภาษาในหัวข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย” (สรไน รอดนิตย์, 2538) และโวหารในหนังสือพิมพ์ประเภทประชาชนิยม ในงานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์คำสร้างภาพจากหนังสือพิมพ์รายวัน” (กนกพร จันทรมงคล, 2540) แต่ยังไม่มีการวิจัยใดที่จำแนกความแตกต่างของโวหาร ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันประเภทประชาชนนิยม ประเภทคุณภาพ และประเภทกึ่งคุณภาพกึ่งประชาชนนิยม

ดังนั้น การศึกษาวิจัยนี้จึงจะศึกษาประเภทของโวหารที่ปรากฏในหัวข่าวหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยทั้งประเภทคุณภาพ ประชาชนนิยม และกึ่งคุณภาพกึ่งประชาชนนิยม ที่พิมพ์จำหน่ายใน พ.ศ.2541 เพื่อให้เห็นลักษณะร่วมและลักษณะต่างของการใช้โวหารของหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ประเภท จากข่าวการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม-วัฒนธรรม ตลอดจนวิเคราะห์ผลต่อการสื่อสาร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัย รวมทั้งทฤษฎีที่สำคัญและจำเป็นเกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง “โวหารในหัวข่าวหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พ.ศ. 2541” แล้ว จัดเป็นหัวข้อการวิจัย ไว้ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์และข่าว
 - 1.1 องค์ประกอบของการสื่อสารมวลชนและบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์
 - 1.2 ประเภทของหนังสือพิมพ์และชนิดของข่าว
 - 1.3 จุดมุ่งหมายและลักษณะการพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับโวหาร
 - 2.1 ความหมายของโวหาร
 - 2.2 ประเภทของโวหาร
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 การใช้โวหารของหนังสือพิมพ์รายวัน

3.2 เปรียบเทียบการใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์รายวัน

3.3 ผลของการใช้โวหารในหัวข้อหนังสือพิมพ์รายวัน

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์และข่าว

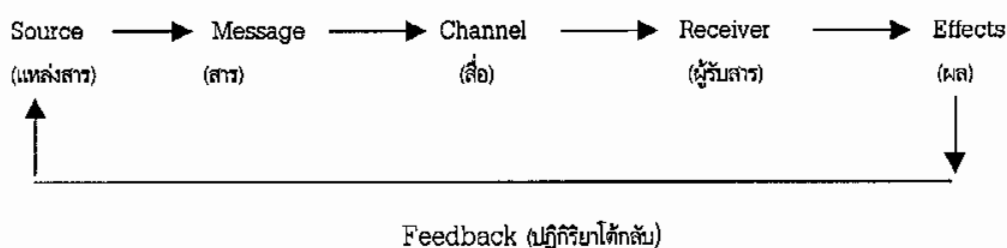
1.1 องค์ประกอบของการสื่อสารมวลชนและบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์

1.1.1 หนังสือพิมพ์และองค์ประกอบของการสื่อสารมวลชน

การสื่อสาร เป็นความพยายามของมนุษย์ที่ต้องการแลกเปลี่ยนข่าวสารหรือความคิดระหว่างกัน การใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อ คือ วิธีหนึ่งซึ่งมนุษย์นำไปใช้เพื่อการสื่อสารระหว่างกัน

องค์ประกอบของการสื่อสารที่มีความใกล้เคียงกับงานวิจัยนี้มากที่สุดคือ กระบวนการสื่อสารของ โรเจอร์ส (Rogers, 1973 อ้างถึงใน สมควร กวียะ, 2523 : 12) ซึ่งมีองค์ประกอบของการสื่อสารที่สำคัญ 6 อย่าง ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แบบจำลองกระบวนการสื่อสารตามแนวความคิดของโรเจอร์ส

ที่มา : สมควร กวียะ, 2523 : 12

สมควร กวียะ (2523 : 12-18) ได้อธิบายความหมายของแบบจำลองกระบวนการสื่อสารของ โรเจอร์สทั้ง 6 ขั้นตอน ไว้ดังนี้

- (1) แหล่งสารหรือผู้ส่งสาร หมายถึง ผู้ที่กำหนดและควบคุมเนื้อหาข่าวสารแล้วส่งไปยังผู้รับสาร
- (2) สาร หมายถึง เรื่องหรือเนื้อหาของเรื่องที่ถูกสื่อสารออกไป จากผู้ส่งสารถึงผู้รับสาร
- (3) สื่อ หมายถึง ตัวกลางหรือสื่อที่ข่าวสารถูกส่งผ่านไปยังผู้รับ
- (4) ผู้รับสาร หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มคนที่ได้รับสารหรือเรื่องราวที่ถูกส่งออกมา จากแหล่งสารหรือผู้ส่งสาร

(5) ผล หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้น เป็นผลมาจากการสื่อสาร ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1-4

(6) ปฏิกิริยาโต้กลับ หมายถึง ผลสืบเนื่องที่ผู้รับสารได้รับ เมื่อได้รับรู้ข่าวสาร แล้วนำความรู้หรือข่าวสารที่ได้มาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตน หรือใช้เป็นข้อเสนอแนะไปยังผู้ส่งสารเพื่อให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งผู้รับสารเห็นว่า ยังไม่เหมาะสม และควรเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น

องค์ประกอบของการสื่อสารดังกล่าวสามารถเทียบเคียงกับงานวิจัยเรื่องนี้ ได้ดังนี้

(1) แหล่งสารหรือผู้ส่งสาร คือ สำนักพิมพ์ 3 แห่ง ได้แก่

- 1.1 สำนักพิมพ์ไทยรัฐ
- 1.2 สำนักพิมพ์สยามรัฐ
- 1.3 สำนักพิมพ์มติชน

(2) สาร คือ สารของโศกนาฏกรรมที่ปรากฏในหัวข้อการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม-วัฒนธรรม

ได้แก่

- 2.1 หัวข่าวโศกนาฏกรรม
- 2.2 หัวข่าวโศกนาฏกรรมอุปสรรค
- 2.3 หัวข่าวโศกนาฏกรรมลัทธิ
- 2.4 หัวข่าวโศกนาฏกรรมบุคลากร
- 2.5 หัวข่าวโศกนาฏกรรมอุปมา
- 2.6 อื่นๆ (ถ้ามีปรากฏ)

(3) สื่อ คือ หนังสือพิมพ์รายวัน 3 ฉบับ ได้แก่

- 3.1 หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
- 3.2 หนังสือพิมพ์สยามรัฐ
- 3.3 หนังสือพิมพ์มติชน

(4) ผู้รับสาร คือ ตัวผู้วิจัย ซึ่งจะเป็นตัวแทนของผู้อ่าน ทำหน้าที่รับสารและนำสารนั้นๆ มาวิเคราะห์ตีความ โดยยึดหลักการหรือวัตถุประสงค์ของการพาดหัวข่าว และการใช้โศกนาฏกรรมเพื่อการสื่อสารเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

(5) ผล คือ การวิเคราะห์ตีความสารของผู้วิจัย เกี่ยวกับผลของการใช้โศกนาฏกรรมหัวข่าวในการสื่อสาร ตามประเด็นหน้าที่และความสำคัญของพาดหัวข่าว ดังนี้

- 5.1 การดึงดูดความสนใจ
- 5.2 การชี้แนะสาระสำคัญของข่าวสาร
- 5.3 การชี้แนะภาพในใจแก่ผู้อ่าน
- 5.4 ผลกระทบต่ออารมณ์ และความรู้สึก

(6) ปฏิกริยาโต้กลับ คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้โศกนาฏกรรมหัวข่าวของผู้วิจัย เมื่อได้วิเคราะห์ตีความโศกนาฏกรรมที่หนังสือพิมพ์ใช้ ว่ามีผลต่อการสื่อสาร ตามหลักการหรือวัตถุประสงค์ของการพาดหัวข่าวเพียงใด ทั้งนี้เพื่อเสนอแนะให้เห็นลักษณะโศกนาฏกรรมที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมต่อการนำไปใช้ในหัวข้อประเภทต่างๆ

1.1.2 บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์

หากจะเปรียบเทียบหนังสือพิมพ์กับสื่อมวลชนประเภทอื่น หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่เก่าแก่ที่สุด จัดว่าเป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาท และมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์เป็นอย่างมาก อนันต์ธนา อังกินันท์ และเกื้อกูล คุปรัตน์ (2532 : 67-68) ได้กล่าวถึงอิทธิพลและบทบาทของหนังสือพิมพ์ ไว้ดังนี้ คือ หนังสือพิมพ์มีลักษณะเป็นเอกสารที่ถาวร ทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ให้แก่ประชาชน ทั้งยังเป็นสื่อที่ให้ทั้งความรู้และความบันเทิง เมื่อหนังสือพิมพ์มีข้อดีกว่าสื่อสารมวลชนประเภทอื่นขณะเดียวกันย่อมต้องมีข้อเสียกว่าเช่นกัน คือ ได้รับการควบคุมโดยรัฐบาลเกี่ยวกับระเบียบแบบแผนน้อยกว่า ดังนั้น จึงมักพบความผิดพลาดทางภาษาในหนังสือพิมพ์อยู่เสมอ

1.2 ประเภทของหนังสือพิมพ์และชนิดของข่าวในหนังสือพิมพ์

1.2.1 ประเภทของหนังสือพิมพ์

มาลี บุญศิริพันธ์ (2530 : 622- 623) และ ปรมะ สตะเวทิน (2541 : 75-76) ได้จำแนกประเภทของหนังสือพิมพ์ โดยพิจารณาจากเนื้อหาสาระของข่าวที่เน้นนำเสนอว่ามี 2 ประเภท คือ ประเภทคุณภาพ และประเภทประชานิยม ขณะที่ ธัชพันธ์ ศตสุข (2539 : 33) ได้จำแนกประเภทของหนังสือพิมพ์ไว้ 3 ประเภทตามแนวคิดของ บุญเลิศ ศุภติลก (2527 : 83) โดยเพิ่มเติมประเภทกึ่งคุณภาพกึ่งประชานิยมเข้าไปด้วย ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า หนังสือพิมพ์มี 3 ประเภท ดังนี้

1.2.1.1 ประเภทเพ่งคุณภาพ หรือคุณภาพ (Quality Newspaper) หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่ให้ความสำคัญต่อข่าวประเภทที่มีผลกระทบต่อสังคมเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีประเภทข่าวหนัก (Hard News) เข้าใจได้ยาก เช่น ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ และข่าวต่างประเทศ หนังสือพิมพ์ประเภทนี้จะพยายามวิเคราะห์สถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นประกอบคอลัมน์ต่างๆ ในหน้าในด้วย ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ประเภทเพ่งคุณภาพค่อนข้างอยู่ในวงจำกัดเฉพาะกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจความเคลื่อนไหวของข่าวสารการเมืองมากกว่าบุคคลธรรมดาทั่วไป ฉะนั้น ยอดจำหน่ายจึงต่ำกว่าหนังสือพิมพ์ประเภทเพ่งปริมาณ ลักษณะการจัดหน้าหนึ่ง มักเรียงอย่างเป็นระเบียบ ไม่หรือหาเท่ากับหนังสือพิมพ์ประเภทเพ่งปริมาณ เช่น มติชน สยามรัฐ (มาลี บุญศิริพันธ์, 2525 : 129 -130)

1.2.1.2 ประเภทเพ่งปริมาณหรือประชานิยม (Popular Newspaper) หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่ให้ความสำคัญต่อข่าวประเภทเร้าอารมณ์ตื่นเต้นมากกว่าหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีประเภทข่าวเบา (Soft News) เช่น ข่าวอุบัติเหตุ ข่าวอาชญากรรม ที่ทำให้เกิดความหวาดเสียว และข่าวบันเทิงเบาๆ ที่ทำให้เกิดความสนุกสนาน ข่าวประเภทนี้เหมาะสำหรับผู้อ่านระดับต่างๆ ไป เมื่ออ่านแล้วก็สามารถเข้าใจได้ทันที ไม่จำเป็นต้องนำไปขบคิด มีลักษณะการจัดหน้าหนึ่งค่อนข้างฉูดฉาด พาดหัวตัวโต เน้นภาพประกอบเป็นส่วนหนึ่งของข่าวเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน หนังสือพิมพ์ประเภทนี้จะมุ่งที่ปริมาณการจำหน่ายให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เช่น ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสด (มาลี บุญศิริพันธ์, 2525 : 129-130)

1.2.1.3 ประเภทกิ่งคุณภาพกิ่งประชานิยม หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่มีเนื้อหาข่าวแบบผสมผสานระหว่างหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพและประเภทประชานิยม เช่น แนวหน้า บ้านเมือง (ธวัชพันธ์ ศตสุข, 2539 : 33)

ในปัจจุบันเมื่อพิจารณาการนำเสนอเนื้อหาสาระข่าวสารของหนังสือพิมพ์มติชน จะเห็นว่า แนวทางการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์มติชนเปลี่ยนแปลงไป เป็นลักษณะกิ่งคุณภาพและกิ่งประชานิยม กล่าวคือ มีการนำเสนอเนื้อหาข่าวโดยเน้นทั้งข่าวประเภทหนักและข่าวเบา นอกจากนี้ยังมุ่งที่จะทำให้มียอดจำหน่ายสูงขึ้น

1.2.2 ชนิดของข่าวในหนังสือพิมพ์

ปรมะ สตะเวทิน (2541 : 58-60) จำแนกเนื้อหาข่าวที่ปรากฏในสื่อมวลชนเป็น 13 ประเภท คือ ข่าวอาชญากรรม ข่าวการเมือง ข่าวความทายนะ ข่าวต่างประเทศ ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวสังคม ข่าวสตรี ข่าวบันเทิง ข่าวการศึกษา ข่าววิทยาศาสตร์ ข่าวเกษตรกรรม ข่าวสาธารณสุข ข่าวกีฬา ขณะที่ ธงชัย มหาไตรภพ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคัดเลือกข่าวสำหรับลงพิมพ์ในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์รายวันไทย 4 ฉบับ" และจำแนกประเภทของข่าวที่ลงพิมพ์ในหน้าแรกออกเป็น 13 ประเภทเช่นกัน แต่มีประเภทที่ ปรมะ สตะเวทิน ไม่ได้กล่าวถึง 7 ประเภท ได้แก่ ข่าวราชการ ข่าวบุคคล ข่าวภัยพิบัติ ข่าวสงคราม ข่าวดินฟ้าอากาศ ข่าวเบ็ดเตล็ด และเนื้อที่โฆษณา ส่วน สุชีลา เตชากวีวัฒนพันธ์ (2524 : 183-184) ได้ศึกษาการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยของนักศึกษาวิทยาลัยศรีจันทรมหาวิทยาลัย ได้จัดแบ่งเนื้อหาข่าวไว้ 9 ประเภท ซึ่งทั้งหมดก็มีปรากฏในการจัดกลุ่มของ ปรมะ สตะเวทิน และธงชัย มหาไตรภพ แล้ว แต่ที่น่าสังเกตคือ จะมีการจัดกลุ่มต่างกันเล็กน้อย ดังนี้คือ ข่าวที่ ปรมะ สตะเวทิน จำแนกเป็นข่าวสตรี สุชีลา เตชากวีวัฒนพันธ์ เรียกว่า ข่าวผู้หญิงและเด็ก และข่าวที่ ธงชัย มหาไตรภพ จำแนกเป็น เนื้อที่โฆษณา สุชีลา เตชากวีวัฒนพันธ์ ก็เรียกว่า ข่าวบริการและโฆษณา แต่ เจตน์ศักดิ์ แสงสิงแก้ว (อ้างถึงใน พิศิษฐ์ ชาวลาวัช และคณะ, 2539 : 225) ได้แบ่งประเภทเนื้อหาข่าวไว้เพียง 3 ประเภทเท่านั้นคือ ข่าวทางการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ และข่าวสังคมวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำเร็จ คำพะอู นายกสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ที่กล่าวสรุปว่า ข่าวมี 3 ประเภท คือ ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ และข่าวสังคมวัฒนธรรม (ไทยทีวีสีช่อง 9 และบริษัทเอสโซสแดนดาร์ด, 2524) เพื่อความกระชับในการนำเสนอ

สรุปได้ว่า เนื้อหาข่าวในหนังสือพิมพ์มีทั้งหมด 20 ประเภท คือ ข่าวอาชญากรรม ข่าวการเมือง ข่าวราชการ ข่าวความทายนะ ข่าวต่างประเทศ ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวสังคม ข่าวผู้หญิงและเด็ก ข่าวบันเทิง ข่าวการศึกษา ข่าววิทยาศาสตร์ ข่าวเกษตรกรรม ข่าวสาธารณสุข ข่าวกีฬา ข่าวสงคราม ข่าวดินฟ้าอากาศ ข่าวเบ็ดเตล็ด ข่าวบุคคล ข่าวภัยพิบัติ และ ข่าวบริการและโฆษณา ในงานวิจัยนี้จัดกลุ่มและจำแนกประเภทข่าวตามลักษณะของเนื้อหาไว้ 3 ประเภท ดังนี้

(1) ช่างการเมือง ได้แก่ ชาวที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและการปกครอง เช่น รัฐบาล รัฐสภา นักการเมือง พรรคการเมือง ประเด็นทางการเมือง ความคิดเห็นทางการเมืองของบุคคลที่เกี่ยวข้อง การชุมนุม การประท้วง และการจลาจล อันเนื่องมาจากสาเหตุทางการเมือง

(2) ชาวเศรษฐกิจ ได้แก่ ชาวที่เกี่ยวกับการค้าขาย ธุรกิจ อุตสาหกรรม ราคาสินค้า ภาวะเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ย การเงิน การธนาคาร การตลาด อัตราการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การลงทุน ผลผลิตทางการเกษตร

(3) ชาวสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ชาวทุกประเภท นอกเหนือจาก ชาวการเมือง และชาวเศรษฐกิจ คือ ชาวอาชญากรรม ชาวความหายนะ ชาวสังคม ชาวผู้หญิงและเด็ก ชาวบันเทิง ชาวการศึกษา ชาววิทยาศาสตร์ ชาวเกษตรกรรม ชาวสาธารณสุข ชาวกีฬา ชาวสงคราม ชาวดินฟ้าอากาศ ชาวเบ็ดเตล็ด ชาวบุคคล ชาวภัยพิบัติ และชาวบริการและโฆษณา

1.3 โครงสร้างของข่าว จุดมุ่งหมาย และลักษณะการเขียนหัวข่าวหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์

1.3.1 โครงสร้างของข่าว

ข่าวที่เขียนตามแบบสากลมีโครงสร้างแบ่งได้เป็น 4 ส่วน (ตรุณี หิรัญรักษ์, 2529 : 49) ดังนี้

(1) พาดหัวข่าว (Headline) คือ ส่วนสำคัญของหนังสือพิมพ์ที่อยู่ด้านบนสุดของข่าว ทำหน้าที่สรุปสาระสำคัญของข่าว โดยใช้คำกระชับรัด แต่มีน้ำหนัก เพื่อดึงดูดความสนใจและความอยากรู้อยากเห็นของผู้อ่าน

(2) ความนำ (Lead) คือ ส่วนสรุปประเด็นสำคัญที่สุดของเหตุการณ์จากเนื้อข่าวนั้นๆ ทำให้ผู้อ่านทราบทันทีว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง โดยยึดหลักสิ่งที่คนต้องการรู้มากที่สุดคือ การตอบคำถามว่า ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม และอย่างไร

(3) ส่วนเชื่อม (Neck) คือ ส่วนเชื่อมข้อความระหว่างความนำกับเนื้อหาให้ต่อเนื่องกัน ส่วนนี้อาจมีความยาวเพียงไม่กี่คำหรือยาวเป็นย่อหน้า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความจำเป็นของเนื้อหาและดุลยพินิจของผู้เขียนว่าจะเชื่อมโยงข้อความในจุดไหน

(4) ส่วนเนื้อเรื่อง (Body) คือ การเล่าเนื้อหารายละเอียดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยขยายรายละเอียดและเพิ่มเติมข้อมูลปลีกย่อยที่ไม่สามารถระบุไว้ในวรรคนำ

การเขียนหัวข่าวเป็นหัวใจสำคัญส่วนหนึ่งของการเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์ เป็นแหล่งสำคัญแหล่งแรกที่จะบอกผู้อ่านให้ทราบว่า หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นมีข่าวที่น่าสนใจอะไรบ้าง มาลี บุญศิริพันธ์ (2530 : 680-681) เปรียบหัวข่าวว่าเหมือน สินค้าตัวอย่างที่จัดแสดงในตู้โชว์ เพื่อให้คนอยากเดินเข้าร้าน

1.3.2 จุดมุ่งหมายของข่าว

การเขียนหัวข่าวต้องคำนึงถึงหน้าที่และวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ การสร้างความดึงดูดใจแก่ผู้อ่าน การให้สาระสำคัญของข่าว การช่วยจัดหน้าให้สวยงาม การบอกลำดับความสำคัญของข่าว และการ

สร้างบุคลิกภาพและเอกลักษณ์ของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ (สมควร กวียะ และมาลี บุญศิริพันธ์, 2531 : 75-76)

1.3.3 ลักษณะการเขียนหัวข้อในหนังสือพิมพ์

1.3.3.1 รูปแบบของหัวข้อ

รูปแบบของหัวข้อหลายลักษณะ สามารถจัดแบ่งได้เป็น 11 แบบ (มาลี บุญศิริพันธ์, 2530 : 681-685) ดังนี้

(1) ครอสไลน์ หรือ บาร์ไลน์ (Crossline or Barline) เป็นการพาดหัวแบบเต็มคอลัมน์เต็มบรรทัด มักมีข้อความเพียงบรรทัดเดียว

(2) อินเวอร์ตเตด พีระมิด (Inverted Pyramid) มีลักษณะคล้ายรูปปิรามิดหัวกลับ ความยาว 2-3 บรรทัด บรรทัดล่างจะสั้นกว่าบรรทัดบนตามลำดับ โดยจัดข้อความให้อยู่กึ่งกลาง

(3) ดรอปร หรือ สเตพเพด ไลน์ (Drop or Stepped lines) มีลักษณะการเรียงบรรทัดคล้ายขั้นบันได ความยาว 2-3 บรรทัด แต่ละบรรทัดอาจมีข้อความยาวเท่ากันหรือใกล้เคียงกัน โดยบรรทัดแรกเรียงชิดซ้ายมือ บรรทัดต่อไปขยับไปทางขวา

(4) แสงกิ่ง อินเดนชัน (Hanging Indention) บรรทัดแรกจะเรียงข้อความเต็มคอลัมน์ ส่วนบรรทัดที่ 2-3-4 ให้เท่ากันชิดไปทางขวา

(5) ฟลัช เลฟต์ (Flush Left) จะมีความยาว 2-3 บรรทัด แต่ละบรรทัดอาจยาวไม่เท่ากัน แต่ต้องจัดให้บรรทัดชิดไปทางซ้ายเสมอกันหมด

(6) ฟลัช ไรท์ (Flush Right) ตรงข้ามกับแบบ ฟลัช เลฟต์ เพียงแต่จัดให้ทุกบรรทัดชิดไปทางขวามือเสมอกันหมด

(7) แบนเนอร์ (Banner) เป็นการพาดหัวข่าวค่อนข้างใหญ่ มักใช้กับข่าวสำคัญมากๆ ความยาวตลอดหน้ากระดาษกับเนื้อที่หลายคอลัมน์ เริ่มจากซ้ายสุดไปขวาสุด อาจมีจำนวน 1-2 บรรทัด ไม่ควรเกิน 2 บรรทัด

(8) สไคไลน์ (Skyline) คือ ลักษณะการพาดหัวข่าวที่มีขนาดตัวอักษรไม่ใหญ่นัก วางอยู่บนสุดของหนังสือพิมพ์หน้าที่ 1 ใช้กับข่าวเด่นภายในฉบับหรือเป็นข้อความโฆษณาเนื้อหาที่น่าสนใจ

(9) เซนเทอร์ มิดเดิล ไลน์ (Centered Middle line) คือ หัวข่าวที่มีความยาว 3 บรรทัด บรรทัดที่ 1 และบรรทัดที่ 3 ยาวตลอดคอลัมน์เท่ากัน แต่บรรทัดกลางมีข้อความสั้นกว่าและจัดให้อยู่ตรงกึ่งกลางระหว่างซ้าย - ขวามือ

(10) คิกเกอร์ (Kicker) เป็นการพาดหัวข่าวที่มีข้อความส่วนหนึ่ง (สั้นๆ) อยู่ส่วนซ้ายมือของบรรทัดบนสุด มักใช้ตัวอักษรขนาดเล็กกว่าอีก 2-3 บรรทัด และจะขีดเส้นใต้ที่ข้อความส่วนบน หัวข่าวแบบนี้นิยมใช้กับหัวข้อที่ต้องการเน้นความสำคัญของคำพูดและบุคคลที่พูด ประหยัดเนื้อที่แต่ได้ใจความ

(11) รีดเอาท์ (Readout) อาจเรียกได้ว่าเป็นหัวข้อชนิดหนึ่ง คือ จะเป็นหัวข้อรองจากที่พาดหัว หัวใหญ่และเป็นข้อความต่อเนื่อง ซึ่งไม่สามารถจะใส่ไว้หมดในพาดหัวหัวใหญ่ ขนาดตัวอักษรจะเล็กกว่า หัวหัวหรืออาจหมายถึง หัวหัวซึ่งอยู่ระหว่างหัวหัวขนาดใหญ่กับความนำหัว จะใช้ควบคู่ไปกับหัวหัว ขนาดใหญ่กับความนำหัว เพื่อนำสายตาผู้อ่านไปตามคอลัมน์ที่วางเนื้อหาของหัวนั้น และเพื่อช่วยให้สายตาของผู้อ่านค่อยๆ ลดระดับจากการดูอักษรขนาดใหญ่ (หัวหัวด้านบน) มายังอักษรขนาดเล็ก (ความนำ - เนื้อหาหัว) ตามลำดับ (ซวรัตน์ เชิดชัย, 2520 : 128-129)

รูปแบบของหัวหัวที่ปรากฏในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มีหลายรูปแบบ รูปแบบที่มีลักษณะเด่นสะดุดตา เพราะใช้อักษรขนาดใหญ่บ่งบอกถึงความสำคัญของข่าวและทำให้ข่าวที่น่าสนใจ ดังนั้น จึงได้เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ คือ รูปแบบหัวหัวที่มีรีดเอาท์ (Readout) โดยเลือกวิเคราะห์เฉพาะหัวหัวขนาดใหญ่เท่านั้น

1.3.3.2 การใช้ภาษาในหัวหัว

ภาษาที่ใช้เขียนหัวหัวต่างๆไป คือ เป็นคำสั้น คำแผลง หรือสำนวนใหม่ที่ไม่ถูกต้องตามหลักภาษา (สุภาพร มากแจ้ง, 2526 : 219-220) นอกจากนี้คือ การใช้ภาษาหือหวาน่าสนใจ สามารถสร้างความตื่นเต้นเร้าใจ สนองตอบความต้องการใฝ่รู้ของผู้อ่านได้ บอกสาระสำคัญทั้งหมดของข่าว ทำให้ผู้อ่านทราบข่าวนั้นๆ ได้ทันที และวิธีการสร้างความเด่น ความสนใจในการพาดหัวหัว เช่น พยายามใช้คำสั้นซึ่งบางครั้งก็สั้นจนสื่อไม่ได้ การใช้คำที่สร้างสีสันสร้างอารมณ์ การใช้คำกริยาลอยๆ ขึ้นต้นประโยค การใช้บุคลาธิษฐาน การตั้งสมญานามให้แก่บุคคลที่เป็นข่าว และการใช้ถ้อยคำสำนวนแปลกๆ (อวยพร พานิช และคณะ, 2539 : 181-182) และนักวิชาการบางท่านกล่าวเพิ่มเติมว่า คำกริยาที่ใช้ในการพาดหัวหัวต้องให้ความหมายที่มีพลังรุนแรง (ซวรัตน์ เชิดชัย, 2520 : 138-143)

การเขียนหัวหัวที่ดี ต้องใช้ภาษาที่เร้าความรู้สึกและสะดุดตาผู้อ่าน มีความหมายชัดเจน และเป็นความจริงด้วย (สุกัญญา ตีระวนิช, 2539 : 671) นอกจากนี้ ยังต้องมีความระวังในการเขียนอย่างรอบคอบ (ฉลวย สุรสิทธิ์, 2522 : 341) ดังนั้น ภาษาที่ใช้ในการพาดหัวหัวที่ดีคือภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่กำกวม เป็นคำสั้นกะทัดรัดแต่มิมีน้ำหนักร เพื่อดึงดูดความสนใจและความอยากรู้อยากเห็นของผู้อ่าน (ตรุณี ทิรัญรักษ์, 2529 : 49) วิธีการเขียนหัวหัวให้เกิดผลตามความมุ่งหมาย ได้แก่ ต้องสรุปใจความสำคัญของข่าวด้วยคำเพียง 6-7 คำ ต้องให้สาระของหัวหัวตรงกับความสนใจของผู้อ่าน ต้องให้มีคำกริยาอยู่ด้วย เป็นข้อความที่มีความชัดเจนคือ ให้ความรู้ใครทำอะไร ที่ไหน เรื่องอะไร คำทุกคำต้องมีความหมายชัดเจน สามารถอ่านได้เข้าใจจนจบความ (เปลื้อง ณ นคร, 2507 : 272) นอกจากนี้ต้องให้ข้อเท็จจริงที่ไม่ใส่ความเห็น หรือข้อวินิจฉัยลงไป ไม่เขียนหัวหัวที่เป็นอดีตกาล และต้องเป็นคำที่ไม่มีความหมายสองนัย (สมควร กวียะ และมาลี บุญศิริพันธ์, 2531 : 80)

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับโวหาร

2.1 ความหมายของโวหาร

โวหาร หรือภาพพจน์ หมายถึง สำนวนภาษารูปแบบหนึ่ง เกิดจากการเรียบเรียงถ้อยคำด้วยวิธีการต่างๆ ให้ผิดแผกไปจากการเรียงลำดับคำหรือความหมายของคำตามปกติ เพื่อให้เกิดภาพหรือให้มีความหมายพิเศษ ใช้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Figure of Speech" (ราชบัณฑิตยสถาน, 2539 : 109-110)

2.2 ประเภทของโวหาร

กุหลาบ มลลิกะมาส (2522 : 127-132, อ้างถึงใน ภัทราวาทน์ ทัศนชัย, 2528 : 12-15) ได้จำแนกโวหารตามเนื้อหาและวิธีการใช้ถ้อยคำไว้ ดังนี้คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนอีกสิ่งหนึ่ง (อุปมา) การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นสิ่งหนึ่ง (อุปลักษณ์) บุคลาธิษฐาน สัญลักษณ์-สิ่งแทน การกล่าวถึงความขัดแย้งคู่ขนานกัน การกล่าวเกินจริง การกล่าวน้อยคำแต่กินใจความกว้างขวาง การใช้คำที่รู้คำตอบที่อยู่แล้ว และไม่ต้องการคำตอบอีก การกล่าวแย้งกล่าวประชด การกล่าวแก้ความ และการเรียบเรียงข้อความที่มีเสียงสัมผัส สุจริต เพียรชอบ (2540 : 88-91) ได้กล่าวเพิ่มเติมโวหารที่ยังไม่ปรากฏใน กุหลาบ มลลิกะมาส คือ สัทพจน์ การลดความหมายของคำ และวิภา กงกะนันท์ (2523 : 37-60) ได้กล่าวเพิ่มเติมจากที่ สุจริต เพียรชอบ กล่าวไว้คือ ปฏิวาหะ อวตพาทษ์ อุทาหรณ์ และการกล่าวโอ้อวด

สรุปได้ว่า โวหารที่นักวิชาการเรียกชื่อและให้ความหมายตรงกันคืออุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน การเรียบเรียงความที่มีเสียงสัมผัส สัทพจน์ การลดความหมายของคำ ปฏิวาหะ อวตพาทษ์ อุทาหรณ์ การกล่าวแย้งกล่าวประชด และการกล่าวโอ้อวด ส่วนโวหารที่เรียกต่างกันแต่มีความหมายตรงกันคือ นามนัยซึ่งบางท่านหรือบางท่านเรียกสัญลักษณ์-สิ่งแทน การกล่าวถึงความขัดแย้งคู่ขนานกันซึ่งบางท่านเรียกปฏิพจน์หรือปฏิภาคพจน์ การกล่าวเกินจริงหรือบางท่านเรียกอติพจน์หรืออาจเรียกว่าอิจพจน์ การใช้คำที่รู้คำตอบที่อยู่แล้วและไม่ต้องการคำตอบอีกหรือบางท่านเรียกการใช้ประโยคคำถามหรืออาจเรียกว่า ปฏิปจฉา การกล่าวน้อยคำแต่กินใจความกว้างขวางหรือบางท่านเรียกอนุนามนัยหรือบางท่านเรียกสมพจน์ย การกล่าวแก้ความหรือบางท่านเรียกปฏิรูปพจน์ โวหารเหล่านี้ มักใช้ในการสื่อสารหลายประเภท เช่น ในวรรณคดี สุนทรพจน์ โฆษณา และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

สรไน รอดนิตย์ (2538) ได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้โวหารในหนังสือพิมพ์รายวันพบว่า ในหัวข่าวมักการใช้โวหารเพียง 5 ประเภทคือ อติพจน์ อุปลักษณ์ สัทพจน์ บุคลาธิษฐาน และอุปมา

(1) โวหารอติพจน์ คือ การเปรียบเทียบเกินความจริง เป็นการกล่าวเปรียบเทียบที่ให้ผลทางด้านความรู้สึก และจิตใจ โดยนำข้อความหรือคำมาช่วยในการสร้างภาพของเหตุการณ์ หรือเรื่องราวในข่าวเพื่อสร้างความรู้สึกให้เกิดความซาบซึ้งประทับใจ ทำให้เนื้อหาหนักแน่นขึ้น

ตัวอย่างเช่น สลดแผ่นดินไหว
ฝั่ง 5 พันศพ
จมหายทั้งเมือง

(สยามรัฐ 2 มิถุนายน 2541)

(2) โวหารอุปลักษณ์ คือ การเปรียบเทียบที่นำลักษณะเด่นของสิ่งที่ต้องการเปรียบมากล่าวหรืออาจเป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งให้มีความหมายอย่างหนึ่ง เพื่อเป็นนัยไว้ให้คิด โดยไม่มีคำเชื่อมโยง แต่บางครั้งอาจใช้คำว่า “เป็น” มาใช้ในการเปรียบเทียบ

ตัวอย่างเช่น ชิงนางสาวไทย
“ใช่ดาว” ลั่นเวที

(ไทยรัฐ 18 มีนาคม 2541)

(3) โวหารสัทพจน์ คือ การเปรียบเทียบโดยใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติหรือเสียงต่างๆ ทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนได้เห็นภาพเหตุการณ์ หรือกิริยาอาการที่เกิดขึ้นได้ชัดเจนขึ้น

ตัวอย่างเช่น “ชาญชัย” อื้ออ้อ “เสธ.สนั่น”
หวังค้ว “รมช”
คุณชมเพื่อน ส.ส. หนูน้อ

(มติชน 28 ธันวาคม 2541)

(4) โวหารบุคลาธิษฐาน คือ การใช้คำที่เกิดจากการเปรียบเทียบ โดยนำสิ่งไม่มีชีวิต และไม่ใช่คนมากล่าวถึงราวกับเป็นคน ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพชัดเจนจากข้อความของผู้เขียน

ตัวอย่างเช่น อีสาน - เหนือ
อัมพต
มือบขวาง รพ.

(ไทยรัฐ 4 กรกฎาคม 2541)

(5) โวหารอุปมา คือ การเปรียบเทียบความเหมือนระหว่างสิ่ง 2 สิ่ง โดยใช้คำเชื่อม เช่น ดุจ ดัง คล้าย เปรียบ หรือคำเชื่อมที่มีความหมายทำนองเดียวกันนี้

ตัวอย่างเช่น นักวิชาการอัด ชวน ยับ
ทำตัวเหมือนช้างเท้าหลัง

(ดาวสยาม 31 ธันวาคม 2536)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ถ้าผลการวิจัยปรากฏให้เห็นว่า ในหัวข้อหนังสือพิมพ์รายวันไทยมีการใช้โวหารมากกว่า 5 ประเภทข้างต้น ผู้วิจัยก็จะศึกษาโวหารดังกล่าวนั้นด้วย

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอเฉพาะผลของการวิจัยที่ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเรื่อง “โวหารในหัวข้อหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พ.ศ. 2541” ดังนี้

3.1 การใช้โวหารในหนังสือพิมพ์รายวัน

โวหารยังเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมให้สำนวนดีขึ้น แต่ต้องใช้ให้เหมาะสมเฉพาะที่จำเป็นไม่พรา่หรือหรือมากจนเกินควร ในการเปรียบเทียบก็ควรเปรียบเทียบกับสิ่งใกล้เคียงหรือเป็นรูปธรรมจึงจะเหมาะสม (อวยพรพานิช และคณะ, 2539 : 189-190)

วราภรณ์ รัตนกาญจน์ (2531) ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การใช้คำ การใช้เครื่องหมายในภาษาไทยในหนังสือพิมพ์ไทย ปี พ.ศ. 2519 กับปี พ.ศ. 2529 : การศึกษาเปรียบเทียบ” พบว่า การใช้คำที่ทำให้เกิดภาพ สามารถดึงดูดผู้อ่านให้เกิดความสนใจและต้องการซื้อสินค้าได้วิธีหนึ่ง และลักษณะการใช้คำที่ทำให้เกิดภาพโดยวิธีการเปรียบเทียบในภาษาไทยของหนังสือพิมพ์รายวันปี พ.ศ. 2519 กับปี พ.ศ. 2529 มี 7 ลักษณะ คือ การเปรียบเทียบโดยการใช้คำเชื่อม การใช้ลักษณะเด่นของสิ่งที่ต้องการเปรียบมากกว่าทันที โดยไม่มีคำเชื่อม การเปรียบเทียบเกินความจริง การเปรียบเทียบโดยการใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ การเปรียบเทียบโดยการนำสิ่งไม่มีชีวิตหรือมีชีวิต แต่ไม่ใช่คนมากกว่าถึงราวกับเป็นคน การเปรียบเทียบโดยการใช้คุณสมบัติเด่นๆ ส่วนหนึ่งเพื่อแทนความหมายทั้งหมด และการเปรียบเทียบโดยการใช้คำที่มีความหมายขัดแย้งกันนำมาคู่กันได้อย่างกลมกลืน ศศิธร ทศนัยนา (2535) ได้ศึกษาเรื่อง “ลักษณะภาษาของข่าวบันเทิงในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ปี พ.ศ. 2531” พบว่า ลักษณะภาษาที่ใช้ในการเสนอข่าวบันเทิงนั้นมีลักษณะที่น่าสนใจและแตกต่างจากภาษาทางการหลายประการ เช่น การใช้คำไม่สุภาพ การใช้คำอุทาน และการใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบ กนกพร จันทรมงคล (2539) ได้วิเคราะห์เรื่อง “การสร้างภาพจากหนังสือพิมพ์รายวัน” โดยดำเนินการวิจัยด้วยการรวบรวมการใช้คำในภาษาไทยของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและเดลินิวส์ ในช่วง 6 เดือน เพื่อศึกษาและวิเคราะห์คำสร้างภาพที่หนังสือพิมพ์นิยมใช้กันทั่วไป โดยจัดเป็นหมวดหมู่ 7 ประเภท ตามประเภทการสร้างภาพในลักษณะต่างๆ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึง ความคิดสร้างสรรค์ของนักหนังสือพิมพ์ไทยในการรังสรรค์การใช้ภาษาไทยให้สนุกสนาน ทั้งในแง่การสื่อสารความหมาย การสร้างภาพพจน์และการเร้าความสนใจต่อผู้อ่านภายในบริบทของวัฒนธรรมไทย ส่วน สรใน รอดนิตย์ (2538) ได้ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์ภาษาในข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันไทย” และพบว่าหัวข้อในหนังสือพิมพ์รายวันไทย ปี 2536 จำนวน 5 ชื่อ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ ดาวสยาม แนวหน้า และมติชน มีการใช้โวหารเพียง 5 ชนิด คือ อุปมา อุปลักษณ์ อติพจน์ บุคลาธิษฐาน และลัทพจน์

3.2 เปรียบเทียบการใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์รายวัน

ชวลิต ปัญญาลักษณ์ (2526) ได้ศึกษาเรื่อง “การใช้ภาษาในหนังสือพิมพ์” ผลการศึกษาคือ ภาษาในหนังสือพิมพ์มีความแตกต่างกันไปตามประเภทและลักษณะของข้อเขียน เช่น พาดหัวข่าว บทความ คอลัมน์บุคคล เป็นต้น สอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่อง “วิวัฒนาการของการใช้ภาษาเพื่อเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์ ปี 2508 - 2525” ของจำนง วิบูลย์ศรี และ ดวงทิพย์ วรพันธุ์ (2527, อ้างถึงใน ชุตติมา สัจจานันท์, 2539 : 88) ที่พบว่า การใช้ภาษาเพื่อเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณและประเภทคุณภาพ มีความแตกต่างกันในด้านการพาดหัวข่าว ความน่าและเนื้อหาของข่าว คือ หนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณมุ่งเสนอข่าวอาชญากรรมหรือข่าวที่สนองอารมณ์ของผู้อ่านเป็นหลัก ภาษาที่ใช้ในการเสนอข่าวจึงมีความหือหาว ใช้ถ้อยคำรุนแรง คำสะแลง และคำกำกวม ส่วนหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพมักใช้ภาษาแบบแผนหรือภาษาทางการ และรายงานข่าวตรงไปตรงมา ไม่นิยมใช้ภาษาที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจผิด นอกจากนี้ยังพบว่า การพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพเริ่มใช้ภาษาหือหาว เพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านมากขึ้น

3.3 ผลการใช้โวหารในหัวข่าวหนังสือพิมพ์รายวัน

พรพีโล ศรีอำพันธ์ (2529) ได้ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเข้าใจความหมายหัวข่าวหนังสือพิมพ์” โดย รวบรวมหัวข่าวที่เกี่ยวกับ ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวการเมือง ข่าวการกีฬา ข่าวต่างประเทศ และข่าวอาชญากรรม จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ บ้านเมือง สยามรัฐ และมติชน แล้วนำไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่สามารถอ่านออกเขียนได้ มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ จำนวน 100 คน ผลการศึกษสรุปได้ว่า ลักษณะทางภาษาที่ก่อให้เกิดความผิดพลาดในการเข้าใจความหมาย มีทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคำ ประโยค และความหมาย พร้อมทั้งได้เรียงลำดับความผิดพลาดจากมากไปหาน้อย โดยคิดเป็นร้อยละ ความผิดที่พบมากเป็นอันดับแรกคือ ความผิดพลาดที่เกี่ยวกับการละคำหรือวลีในประโยค อันดับสอง คือ ความผิดพลาดที่เกี่ยวกับการใช้คำที่มีความหมายแฝง และอันดับสามคือ ความผิดที่เกี่ยวกับความหมายของคำสะแลงในการเขียนหัวข่าว ผู้เขียนจึงควรเลี้ยงไม่ให้เกิดความผิดพลาด อันเนื่องมาจากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น รจิตลักษณ์ แสงอุไร (2530 : 78-79) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภาษารุนแรงในการจูงใจเพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพไว้ดังนี้ การใช้ความรุนแรงของภาษาเพื่อจูงใจผู้อ่าน ไม่ได้เป็นช่องทางที่ทำให้เกิดการบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างแท้จริงเสมอไป การส่งสารที่ใช้ภาษารุนแรงมากอาจจะเป็นที่น่าเชื่อถือมากกว่า เพราะจะทำให้สารมีความชัดเจนดูหลักแหลมขึ้น แต่อย่างไรก็ดี ผู้ส่งสารสามารถชักจูงโน้มน้าวได้ดีกว่าการใช้ภาษารุนแรงมากได้ ทั้งนี้เพราะภาษาที่หย่อนความรุนแรงอาจให้ผลในการเปลี่ยนทัศนคติได้มากกว่า ในขณะที่การรุนแรงมากอาจสร้างผลในทางลบ วิธีที่สามารถลดความรุนแรงของภาษาที่ปรากฏในสารคือ คำว่า “อาจ” หรือ “บางที” แทนคำว่า “อย่างแน่นอน” และอีกวิธีหนึ่ง คือการลดความรุนแรงของภาษาโดยการใช้คำอุปมาอุปไมย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำที่มีนัยทางด้านเพศหรือความรุนแรง

ด้วยการสร้างคำให้มีการสำเนียงของข้อเท็จจริง และพยายามหว่านล้อมชักจูง โดยอาศัยความรุนแรงของภาษาน้อยที่สุด ส่วน กฤตินี ประชาบาล (2539) ได้ศึกษา "อิทธิพลของหัวข้อหนังสือพิมพ์ที่มีต่อความสนใจ การตีความ และความเชื่อถือของผู้อ่าน" จากกลุ่มนิสิตระดับปริญญาตรีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เรียนในภาคการศึกษาปลายปีการศึกษา 2538 จำนวน 168 คน จาก 9 คณะ ได้แก่ อักษรศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ครุศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ภาษาศาสตร์ นิติศาสตร์ และสัตวแพทยศาสตร์ โดยให้วิธีการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน และให้กลุ่มตัวอย่างอ่านและขีดเส้นใต้ข้อความที่อ่าน เพื่อวัดความสนใจของผู้อ่าน ขณะกำลังอ่านข่าวพาดหัวข่าวก่อกวม ไม่ถูกต้อง เกินจริง และถูกต้อง ซึ่งจัดทำขึ้นบนหน้าหนังสือพิมพ์ขนาดแท็บลอยด์ จากนั้นผู้วิจัยได้ให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง และความเห็นเกี่ยวกับข่าวที่อ่านเพื่อวัดการตีความ และให้กลุ่มตัวอย่างกาเครื่องหมายจากเกณฑ์ที่กำหนดตามความจริง เพื่อวัดความเชื่อถือ และผลการวิจัยคือ ความก่อกวมของหัวข้อข่าวมีบทบาทอย่างมากในการกระตุ้นให้ผู้อ่านอ่านข่าวอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งเมื่อพิจารณาจากปริมาณการอ่านข่าว โดยเปรียบเทียบหัวข้อข่าวทุกประเภท พบว่า ผู้อ่านติดตามอ่านเนื้อหาข่าวที่มีหัวข้อก่อกวมมากที่สุด หัวข่าวที่มีลักษณะเกินจริงกระตุ้นให้ผู้อ่านรู้สึกตื่นเต้น ตระหนก หรือประหลาดใจจนทำให้ผู้อ่านอยากรู้อเรื่องราวของเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่าหัวข้อที่เกินจริงสร้างอารมณ์ของข่าวและมีผลต่ออารมณ์ของผู้อ่าน จะทำให้ผู้อ่านสนใจและต้องการอ่านข่าวนั้นๆ ต่อไป นอกจากนี้ กฤตินี ประชาบาล ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า หัวข่าวที่ก่อกวมและเกินจริงซึ่งดึงดูดให้ผู้อ่านอ่านเนื้อหาข่าวที่ตามมาเป็นปริมาณมาก จะส่งผลให้ผู้อ่านที่อ่านข่าวไม่ละเอียดตีความและได้รับข้อเท็จจริงของข่าวได้ถูกต้องน้อยกว่าผู้อ่านอย่างละเอียด อุทุมพร มีเจริญ และคณะ (2541 : 39-54) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ "ความเข้าใจและความนิยมของภาษาในหัวข้อหนังสือพิมพ์" โดยสอบถามความคิดเห็นจาก กลุ่มตัวอย่าง 500 คน ที่มีอายุ ระดับการศึกษา เพศ และภูมิลำเนาต่างกัน ในฐานะที่เป็นผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ผู้ซื้อหนังสือพิมพ์ ผู้เขียนข่าว และบรรณาธิการข่าว ผลการวิจัยคือ ความเข้าใจและความนิยมของกลุ่มประชากรที่มีต่อภาษาหัวข้อหนังสือพิมพ์มีความแตกต่างกันไป กล่าวคือ ประเภทของข่าวมีผลต่อความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่าง ข่าวที่กลุ่มตัวอย่างเข้าใจมากที่สุด คือ ข่าวอ่อน ได้แก่ ข่าวอาชญากรรมและข่าวบันเทิง ส่วนข่าวที่เข้าใจได้น้อยที่สุด คือข่าวแข็ง ได้แก่ ข่าวเศรษฐกิจ และ ข่าวการเมือง สาเหตุที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจน้อยเนื่องมาจากการใช้ภาษาในพาดหัวข่าวใช้คำที่ไม่สื่อความหมายโดยตรง ในเรื่องของความนิยมภาษาพาดหัวข่าวของกลุ่มตัวอย่างในฐานะต่างๆ คือ ในฐานะผู้อ่านชอบการใช้ภาษาที่มีโครงสร้างประโยคสมบูรณ์มากกว่ารูปแบบภาษาที่ใช้พาดหัวข่าวอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะเป็นภาษาที่สุภาพ เข้าใจง่าย อ่านแล้วไม่ต้องตีความมาก ส่วนผู้ซื้อ ผู้เขียนข่าวและบรรณาธิการข่าว พบว่านิยมการใช้ภาษาที่ใช้พาดหัวข่าวอยู่ในปัจจุบันมากกว่าภาษาที่มีรูปประโยคสมบูรณ์ ทั้งนี้เพราะเหตุผลว่า

¹ วิทย์ เทียงนุธรรม (2539 : 1,711) อธิบายว่า แท็บลอยด์ (Tabloid) หมายถึง หนังสือพิมพ์ขนาด 11 x 5 นิ้ว (ประมาณครึ่งหนึ่งของขนาดหน้าหนังสือพิมพ์ธรรมดา), จุลสาร, หนังสือพิมพ์ขนาดเล็ก

รู้สึกไปในทางลบคือ สวิงสวยกับการ "จูบปาก" ในบริบทดังกล่าว อย่างไรก็ตามสรุปได้ว่า ในด้านการใช้ภาษาไทยรัฐอาจจะดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านทั่วไปได้มากกว่า แต่ถ้าพิจารณาทางด้านสาระ มติชนจะให้สาระที่จริงจังและน่าเชื่อถือมากกว่า

ตัวอย่างที่ 3 "โคนม" แจ๋ว
โดยกออาหรับสยบคาเต้
(มติชน 14 มิถุนายน 2541)

ตัวอย่างที่ 4 โคนมพิชิตซาอุฯ
เชือดนิ่ม
1 - 0 เก็บ 3 คะแนน
(ไทยรัฐ 14 มิถุนายน 2541)

ตัวอย่างที่ 5 โคนมเชือดซาอุ 1 - 0
(สยามรัฐ 14 มิถุนายน 2541)

ตัวอย่างหัวข้อที่ 3 และ 4 คือ ข่าวการแข่งขันกีฬาฟุตบอล ระหว่างทีมเดนมาร์ก และซาอุดีอาระเบีย ซึ่งผลปรากฏว่า ทีมเดนมาร์กเป็นฝ่ายชนะ 1 ประตู ต่อ 0 จะเห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์ประเภทกึ่ง คุณภาพ กึ่งประชานิยมคือมติชนใช้โวหารอุปลักษณ์ กล่าวคือ "โคนม" "อาหรับ" และ "คาเต้" เป็นการเปรียบเทียบที่นำลักษณะเด่นของสิ่งที่ต้องการเปรียบมากแล้ว เพื่อให้มีความหมายอีกอย่างหนึ่ง หัวข่าวนี้ยกย่องทีมเดนมาร์กว่ามีความสามารถ โดยใช้คำว่า "แจ๋ว" และเน้นภาพการแข่งขันว่ามีความอึกทึกโดยใช้ คำว่า "ไซยก" และแสดงผลการแข่งขันว่า "สยบคาเต้" คำว่า "ไซยก" เป็นกิริยาการเดินหรือวิ่งด้วยอาการคล้ายกระโดดซึ่งก็หมายถึงการเร่งรีบ เพื่อที่จะเอาชนะฝ่ายตรงข้าม "สยบ" หมายถึง ทำให้พ่ายแพ้อย่างราบคาบ คำว่า "คาเต้" ช่วยเน้นให้เห็นว่าทีมเดนมาร์กซึ่งถูกเปรียบว่าเป็น "โคนม" (ซึ่งมีที่มาจากการเล่นที่ชาวเดนมาร์กเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพหลัก) ชนะทีม "อาหรับ" ซึ่งหมายถึง ทีมซาอุดีอาระเบีย ได้อย่างเหนือชั้น อนึ่ง การใช้สำนวน "คาเต้" มีความหมายสื่อไปในทางเพศด้วย

ข่าวเดียวกันนี้ หนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยมคือไทยรัฐเลือกใช้โวหารอติพจน์ คือ "เชือดนิ่ม" โดยมีสาระสำคัญ คือ ทีมเดนมาร์กเอาชนะทีมซาอุดีอาระเบียได้ โดยให้รายละเอียดมากกว่าหนังสือพิมพ์ประเภทกึ่งคุณภาพกึ่งประชานิยมคือมติชน โดยการเสนอคะแนนที่ทั้งสองทีมได้รับมาด้วย ส่วนภาพที่สื่อออกมาของไทยรัฐคือ การเอาชนะอย่างเด็ดขาดและรุนแรง แต่แฝงไปด้วยความนุ่มนวล สังเกตจากคำว่า "พิชิต" และ "เชือดนิ่ม" ขณะที่สยามรัฐแสดงภาพการเอาชนะที่รุนแรงกว่าด้วยการใช้คำ "เชือด"

จะเห็นว่า หนังสือพิมพ์มติชนเลือกใช้โวหารต่างไปจากไทยรัฐและสยามรัฐ ส่วนภาพที่สื่อออกมาจะเป็นไปในแนวเดียวกันคือ ทั้งสองทีมต่างสามารถเอาชนะคู่ต่อสู้ได้อย่างเด็ดขาด โดยเมื่อพิจารณาจากการใช้ถ้อยคำแล้ว จะเห็นว่าหนังสือพิมพ์มติชนใช้คำที่สร้างจินตภาพได้อย่างชัดเจน และน่าตื่นเต้นกว่าไทยรัฐและสยามรัฐ

ตัวอย่างดังแสดงมานี้ จะเห็นได้ว่า การใช้โวหารในหัวข่าวเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะการใช้ภาษาที่น่าสนใจ ดังนั้น เพื่อให้ได้ความรู้ความจริงที่ชัดเจน ถูกต้อง น่าเชื่อถือ มากที่สุด ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาการใช้โวหารในหัวข่าวหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พ.ศ. 2541 อย่างละเอียดต่อไป

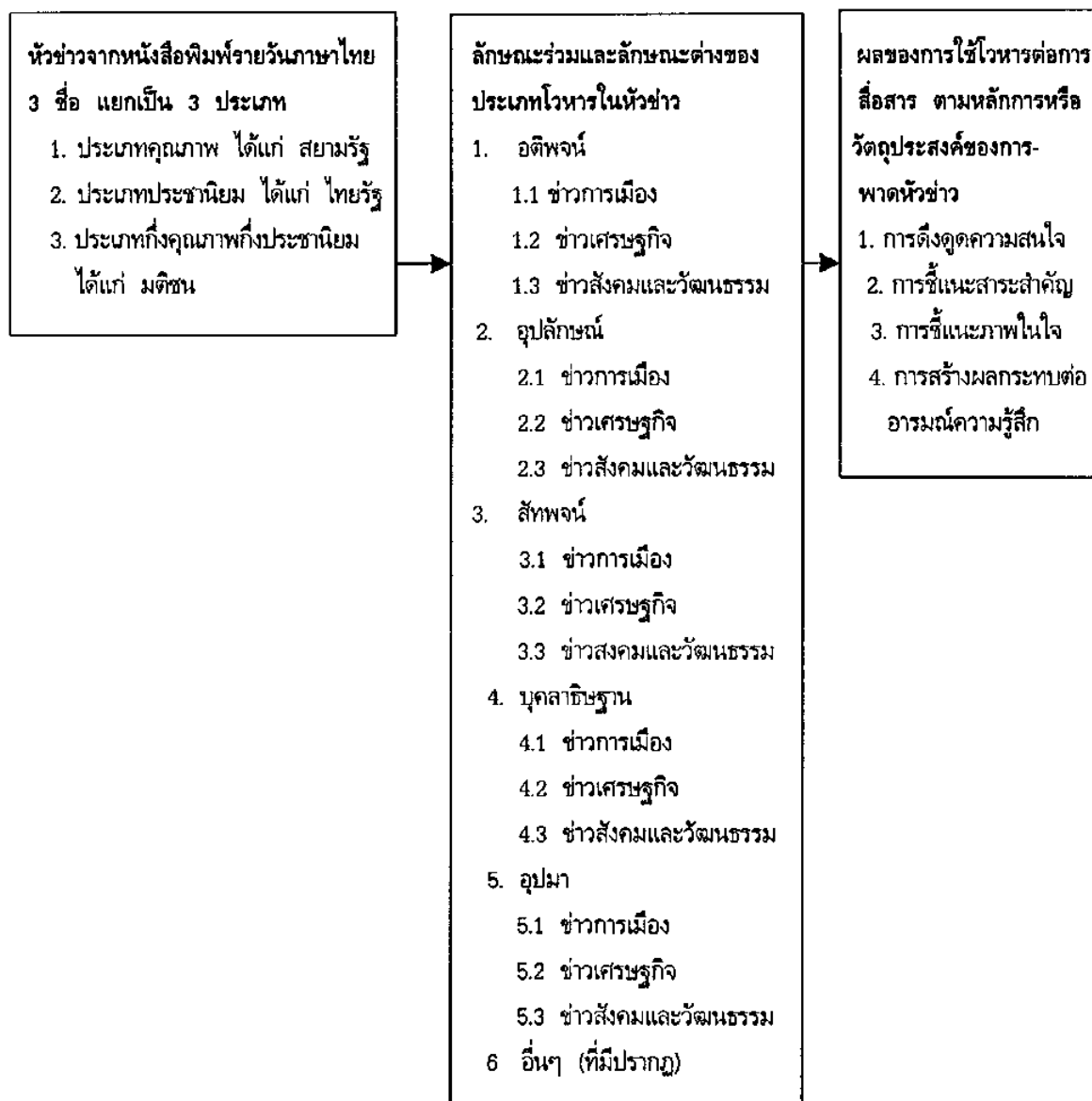
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาให้เห็นลักษณะร่วมและลักษณะต่างของการใช้โวหารประเภทต่างๆ ในหัวข่าวนำหนึ่งทั้งประเภทการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม-วัฒนธรรม ของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยประเภทคุณภาพ ประชาชนนิยม และกึ่งคุณภาพกึ่งประชาชนนิยม ที่พิมพ์จำหน่ายใน พ.ศ.2541
2. เพื่อวิเคราะห์ผลของการใช้โวหารต่อการสื่อสาร ตามหลักการหรือวัตถุประสงค์ของการพาดหัวข่าว

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การสื่อสาร หนังสือพิมพ์ และทฤษฎีเรื่องโวหาร เพื่อนำมาสร้างกรอบความคิด โดยนำทฤษฎีเกี่ยวกับโวหารมาใช้ในการรวบรวม และศึกษาหัวข่าวในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย จำนวน 3 ชื่อที่รวบรวมได้ จากนั้นจะวิเคราะห์ลักษณะร่วมและลักษณะต่างตลอดจนผลของการใช้โวหารประเภทต่างๆ ในการพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน ทั้งประเภทคุณภาพประชาชนนิยม และกึ่งคุณภาพกึ่งประชาชนนิยม ที่ปรากฏในเนื้อหาข่าวประเภท การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม-วัฒนธรรม ต่อการสื่อสาร ตามหลักการหรือวัตถุประสงค์ของการพาดหัวข่าว ดังแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

กรอบความคิดของวัตถุประสงค์

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบการใช้โวหารประเภทต่างๆ ของหัวข้อในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พ.ศ. 2541
2. ทำให้ทราบลักษณะร่วมและลักษณะต่างของการใช้โวหารในหัวข้อหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย และผลต่อการสื่อสาร

3. งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้จัดทำหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ช่วยให้หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับเห็นความสำคัญในการเลือกใช้โวหารหัวข่าวให้เหมาะสม ตลอดจนช่วยส่งเสริมการสร้างสรรค์ภาษาเพื่อการสื่อสารที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาการใช้โวหารในหัวข่าวใหญ่ที่มีหัวข่าวแบบ Readout ความถี่มาด้วยในหน้าที่หนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ที่พิมพ์จำหน่ายใน พ.ศ. 2541 โดยกำหนดว่าจะเลือกเอาเฉพาะหัวข่าวใหญ่เท่านั้น
2. ศึกษาโวหาร 5 ประเภท คือ อติพจน์ อุปลักษณะณ์ สัทพจน์ บุคลาธิษฐาน และอุปมา หากพบว่า มีโวหารมากกว่า 5 ประเภท ผู้วิจัยจะนำโวหารดังกล่าวมาศึกษาด้วย
3. หน่วยตัวอย่างในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยเลือกศึกษาหนังสือพิมพ์รายวัน 3 ประเภท โดยกำหนดตัวแทนของหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ประเภท ไว้ดังนี้
 - 3.1 หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ ได้แก่ สยามรัฐ
 - 3.2 หนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม ได้แก่ ไทยรัฐ
 - 3.3 หนังสือพิมพ์ประเภทกึ่งคุณภาพกึ่งประชานิยม ได้แก่ มติชน

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “โวหารในหัวข่าวหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พ.ศ. 2541” ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวม และศึกษาโวหารในหัวข่าวหนังสือพิมพ์รายวัน วิธีการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

1. ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

1.1 สืบค้นและรวบรวมความรู้จาก หนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความ วารสาร วิทยุทัศน์ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับโวหาร และหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย

1.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่ม

รวบรวมขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย 3 ชื่อ คือ สยามรัฐ ไทยรัฐ และมติชน สุ่มเก็บชื่อละ 91 ฉบับ รวมเป็นหนังสือพิมพ์ 273 ฉบับ วิธีการสุ่มตัวอย่างจะใช้การกำหนดวันที่ วิธีการ คือ จะเก็บข้อมูล 1 วัน เว้น 3 วัน จากหนังสือพิมพ์ทุกรายชื่อและทุกๆ เดือน เช่น เดือนมกราคม จะเก็บข้อมูลวันแรกเริ่มจากวันที่ 1 และเว้น 3 วัน ข้อมูลที่เก็บวันต่อไป คือ วันที่ 5 , 9 , 13... ไปจนถึง

เดือนธันวาคม 2541 ดังตารางแสดงลักษณะการเก็บข้อมูลโดยวิธีการกระจาย ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 31 ธันวาคม 2541 ต่อไปนี้

ตารางแสดงลักษณะการเก็บข้อมูลโดยวิธีการกระจาย ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 31 ธันวาคม 2541

เดือน	วันที่								รวม (ฉบับ)
1. มกราคม	1	5	9	13	17	21	25	29	8
2. กุมภาพันธ์	2	6	10	14	18	22	26		7
3. มีนาคม	2	6	10	14	18	22	26	30	8
4. เมษายน	3	7	11	15	19	23	27		7
5. พฤษภาคม	1	5	9	13	17	21	25	29	8
6. มิถุนายน	2	6	10	14	18	22	26	30	8
7. กรกฎาคม	4	8	12	16	20	24	28		7
8. สิงหาคม	1	5	9	13	17	21	25	29	8
9. กันยายน	2	6	10	14	18	22	26	30	8
10. ตุลาคม	4	8	12	16	20	24	28		7
11. พฤศจิกายน	1	5	9	13	17	21	25	29	8
12. ธันวาคม	4	8	12	16	20	24	28		7
รวม									91

กรณีที่ไม่มีข้อมูลในวันที่กำหนดไว้ในตาราง ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ชื่อใดใน 3 ชื่อข้างต้น ผู้วิจัยจะเปลี่ยนวันที่โดยเลื่อนไปหลังวันที่ที่กำหนด 1 วัน เช่น หากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 5 ของเดือนมกราคมไม่มี ก็จะเลื่อนไปเก็บข้อมูลในวันที่ 6 มกราคมแทน และจะรวมไปถึง หนังสือพิมพ์สยามรัฐ และมติชน ด้วย

1.3 รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

หลังจากรวบรวมไวยากรณ์หัวข้อจากหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ประเภทแล้ว จะจำแนกประเภทไวยากรณ์ตามหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ ประเภทประชานิยม ประเภทกึ่งคุณภาพกึ่งประชานิยม และเนื้อหาข่าว ตามลำดับ

2. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์การใช้ไวยากรณ์หัวข้อในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ปี พ.ศ. 2541 ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.1 วิเคราะห์ลักษณะร่วมและลักษณะต่างของการใช้ไวยากรณ์ในหัวข้อหนังสือพิมพ์รายวัน ทั้งประเภทคุณภาพ ประเภทประชานิยม และประเภทกึ่งคุณภาพกึ่งประชานิยม จากข่าวการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม-วัฒนธรรม

2.2 วิเคราะห์ผลของการใช้ไวยากรณ์ต่อการสื่อสาร ตามหลักการหรือวัตถุประสงค์ของพาดหัวข่าว

2.2.1 การดึงดูดความสนใจ

2.2.2 การชี้แนะสาระสำคัญ

2.2.3 การชี้แนะภาพในใจ

2.2.4 การสร้างผลกระทบต่ออารมณ์ ความรู้สึก

2.2.5 ผลการสื่อสารในทางลบของการใช้ไวยากรณ์ในหัวข้อ

2.3 ขั้นตอนสรุปและอภิปรายตีความข้อมูล

2.3.1 เสนอผลการวิเคราะห์

2.3.2 สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะ